

**Egzamin maturalny
maj 2009**

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE
POZIOM PODSTAWOWY**

**KLUCZ PUNKTOWANIA
ODPOWIEDZI**

Książki do matury: sklep.maturalny.pl

Arkusze do pobrania: arkusz.maturalny.pl

Zadanie 1.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością poglądów autora na temat koncepcji człowieka.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie autora poglądu, iż człowiek jest istotą społeczną.

Poprawna odpowiedź:

A. Arystoteles

Zadanie 2.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem pojęć z zakresu politologii.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie definicji państwa.

Poprawna odpowiedź:

D. polityczna organizacja społeczeństwa, suwerenna, terytorialna i uprawniona do stosowania przemocy

Zadanie 3.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem zasad uczestniczenia obywateli w życiu publicznym.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie właściwego cenzusu wieku w odniesieniu do czynnego prawa wyborczego w wyborach do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

Poprawna odpowiedź:

D. 18 lat

Zadanie 4.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem kompetencji władzy sądowniczej.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie organu stwierdzającego ważność wyborów do Sejmu i Senatu w Polsce.

Poprawna odpowiedź:

C. Sąd Najwyższy

Zadanie 5.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością najważniejszych współczesnych dokumentów dotyczących praw człowieka.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie nazwy dokumentu, na podstawie którego Europejski Trybunał Praw Człowieka rozpatruje skargi.

Poprawna odpowiedź:

B. Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności

Zadanie 6.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem pojęć z zakresu socjologii.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie wyjaśnienia pojęcia *mediacja*.

Poprawna odpowiedź:

D. pośredniczenie osoby bezstronnej w sporze w celu ułatwienia stronom konfliktu osiągnięcia porozumienia

Zadanie 7.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem pojęć z zakresu politologii.	0–3

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za wymienienie każdego typu legitymizacji władzy.

Poprawne odpowiedzi:

Legitymizacja przez tradycję oraz legitymizacja przez prawo, oraz legitymizacja przez charyzmę.

Uwaga: *Zdający może użyć określeń synonimicznych w odniesieniu do każdego typu legitymizacji władzy.*

Zadanie 8.

Korzystanie z informacji	Uporządkowanie chronologiczne wydarzeń – wskazanie w podanym zestawie wydarzenia chronologicznie pierwszego (1) i ostatniego (5).	0–2

Zdający otrzymuje 1 punkt za każdą poprawną odpowiedź.

Poprawne odpowiedzi:

- A. 1
C. 5

Zadanie 9.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem zagadnień związanych z funkcjonowaniem demokracji.	0–4

Zdający otrzymuje:

- 2 punkty za wskazanie trzech czynników sprzyjających utrwalaniu demokracji
- 2 punkty za wskazanie trzech czynników stanowiących zagrożenie dla współczesnej demokracji
- 1 punkt za wskazanie dwóch czynników sprzyjających utrwalaniu demokracji
- 1 punkt za wskazanie dwóch czynników stanowiących zagrożenie dla współczesnej demokracji

Poprawne odpowiedzi:

Czynniki sprzyjające utrwalaniu demokracji:

3. – decentralizacja władzy oraz 4. – jawność życia publicznego, oraz 6. – zaangażowanie obywateli w życie publiczne.

Czynniki stanowiące zagrożenie dla współczesnej demokracji:

1. – izolacja władzy od społeczeństwa oraz 2. – kryzys polityczny, oraz 5. – zagrożenie wojną.

Zadanie 10.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem założeń doktryn i ideologii politycznych.	0–4

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za podanie nazwy każdej doktryny lub ideologii politycznej.

Poprawne odpowiedzi:

- A. nacjonalizm
- B. konserwatyzm
- C. liberalizm
- D. autorytaryzm lub totalitaryzm, lub faszyzm

Zadanie 11.

Korzystanie z informacji	Rozpoznanie postaci mających wpływ na politykę międzynarodową na podstawie biogramów.	0–5

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za podanie każdego nazwiska polityka europejskiego.

Poprawne odpowiedzi:

- A. de Gaulle
- B. Adenauer
- C. Jelcyn
- D. Wałęsa
- E. Juschczenko

Zadanie 12.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem zagadnień związanych z funkcjonowaniem człowieka w społeczeństwie.	0–4

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za każdą poprawną odpowiedź.

Poprawne odpowiedzi:

- A. Fałsz
- B. Prawda
- C. Fałsz
- D. Prawda

Zadanie 13.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem zagadnień związanych z prawem.	0–4

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za każdą poprawną odpowiedź.

Poprawne odpowiedzi:

- A. Fałsz
- B. Fałsz
- C. Prawda
- D. Prawda

Zadanie 14.

Korzystanie z informacji	Określenie nazw systemów partyjnych na podstawie danych ze źródła oraz wskazanie skutków wydarzeń i procesów.	0–6

Zdający otrzymuje:

- po 1 punkcie za podanie nazwy każdego systemu partyjnego
- po 1 punkcie za podanie skutku funkcjonowania każdego systemu partyjnego w państwie

Poprawne odpowiedzi:

Nazwa systemu partyjnego:

- A. dwupartyjny
- B. wielopartyjny
- C. monopartyjny lub jednopartyjny

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

Skutek funkcjonowania systemu partyjnego w państwie, np.:

- A. Rząd ma większą szansę utrzymać się przez całą kadencję parlamentu i może realizować zamierzone cele polityczne.
- B. Oddaje zróżnicowanie poglądów politycznych społeczeństwa.
- C. Funkcjonowanie w państwie połączonego aparatu „partyjno-państwowego”.

Zadanie 15.

a)

Korzystanie z informacji	Nazwanie części składowej Konstytucji na podstawie jej fragmentu.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za podanie nazwy części składowej Konstytucji.

Poprawna odpowiedź:

Preambuła lub wstęp do konstytucji.

b)

Korzystanie z informacji	Wskazanie nazwy koncepcji narodu na podstawie fragmentu Konstytucji.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie koncepcji narodu.

Poprawna odpowiedź:

C. polityczna koncepcja narodu

Zadanie 16.

Korzystanie z informacji	Weryfikacja sformułowanych zdań dotyczących trybu zmiany Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie jej fragmentu.	0–5

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za każdą poprawną odpowiedź.

Poprawne odpowiedzi:

- A. Prawda
- B. Fałsz
- C. Prawda
- D. Prawda
- E. Fałsz

Zadanie 17.

a)

Korzystanie z informacji	Wskazanie elementu procedury tworzenia rządu na podstawie fragmentu Konstytucji.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za podanie numeru kroku w procedurze tzw. „trzech kroków” powoływania rządu, w którym Prezydent Rzeczypospolitej desygnuje Prezesa Rady Ministrów.

Poprawna odpowiedź:

Pierwszy

b)

Korzystanie z informacji	Określenie uprawnień Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie fragmentu Konstytucji.	0–2

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za podanie każdego uprawnienia przysługującego Prezydentowi Rzeczypospolitej w kroku drugim i trzecim procedury powoływania rządu.

Poprawne odpowiedzi:

Powołanie Prezesa Rady Ministrów.

Odebranie przysięgi od nowo powołanej Rady Ministrów.

lub

Powołanie Prezesa Rady Ministrów i pozostałych członków Rady Ministrów.

Odebranie przysięgi od nowo powołanej Rady Ministrów.

Zadanie 18.

Korzystanie z informacji	Uogólnienie informacji oraz określenie funkcji Sejmu na podstawie fragmentu Konstytucji.	0–3

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za podanie każdej funkcji Sejmu zgodnie ze wskazanym artykułem Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Poprawne odpowiedzi:

Art. 120. – ustawodawcza lub prawodawcza

Art. 209. – kreacyjna

Art. 226. – kontrolna

Zadanie 19.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem zadań oraz uprawnień jednostek samorządu terytorialnego.	0–4

Zdający otrzymuje:

- 4 punkty za sześć poprawnych odpowiedzi – określenie na podstawie zadań realizowanych przez samorząd terytorialny nazw rodzajów tych zadań oraz nazw jednostek samorządu terytorialnego realizujących te zadania
- 3 punkty za pięć poprawnych odpowiedzi
- 2 punkty za cztery poprawne odpowiedzi
- 1 punkt za trzy poprawne odpowiedzi

Poprawne odpowiedzi:

1. zleconym i powiat
2. własnym i gminę
lub
własnym i gminę miejską,
lub
własnym i gminę wiejską,
lub
własnym i gminę wiejską oraz miejską.
3. własnym i powiat
lub
własnym i powiat oraz miasto na prawach powiatu,
lub
własnym i powiat oraz powiat grodzki.

Zadanie 20.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem pojęć oraz terminów związanych z funkcjonowaniem władzy sądowniczej.	0–5

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za każdą poprawną odpowiedź.

Poprawne odpowiedzi:

1. Trybunały lub Trybunał Stanu i Trybunał Konstytucyjny
2. dwuinstancyjne
3. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej
4. Apelacyjne
5. Sąd Najwyższy

Zadanie 21.

Korzystanie z informacji	Rozpoznanie praw lub wolności człowieka naruszonych przez władze na podstawie podanych informacji.	0–4

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za rozpoznanie każdego prawa lub wolności człowieka zapisanego w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, które zostało naruszone w opisywanych sytuacjach.

Poprawne odpowiedzi

- A. Prawo do ochrony zdrowia
lub
Prawo do czystego środowiska
- B. Prawo do zgromadzeń
lub
Prawo do pokojowych zgromadzeń
- C. Prawo do nauki
lub
Prawo do bezpłatnej nauki w szkołach publicznych
- D. Wolność osobista
lub
Prawo do wolności osobistej
lub
Prawo do nietykalności osobistej

Zadanie 22.

a)

Korzystanie z informacji	Uogólnienie informacji zawartej w tekście publicystycznym.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wyjaśnienie roli religii we współczesnym społeczeństwie demokratycznym.

Przykład poprawnej odpowiedzi:

Religia sprzyja debacie na tematy najważniejsze dla społeczeństwa.

lub

Religia zapobiega ubożeniu życia publicznego.

b)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem terminów z zakresu prawa międzynarodowego.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za podanie nazwy umowy międzynarodowej regulującej stosunki państwa z Kościołem katolickim.

Poprawna odpowiedź

Konkordat

Zadanie 23.

Korzystanie z informacji	Identyfikowanie wskazanych na mapie państw oraz wykazanie się znajomością etapów rozszerzania Unii Europejskiej.	0–4

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za zidentyfikowanie każdego państwa na mapie i przyporządkowanie państwa do roku, w którym przystąpiło ono do Unii Europejskiej.

Poprawne odpowiedzi:

1981 rok – Grecja

1986 rok – Hiszpania

1995 rok – Finlandia

2004 rok – Węgry

Zadanie 24.

Korzystanie z informacji	Odróżnienie informacji o faktach od opinii.	0–4

Zdający otrzymuje:

- 2 punkty za podanie czterech faktów
- 2 punkty za podanie czterech opinii
- 1 punkt za podanie trzech faktów
- 1 punkt za podanie trzech opinii

Poprawne odpowiedzi

Fakty: 1, 2, 3, 4, 7, 9.

Opinie: 5, 6, 8, 10.

Zadanie 25.

a)

Korzystanie z informacji	Odczytanie danych statystycznych z tabeli.	0–2

Zdający otrzymuje:

- 1 punkt za określenie zmiany akceptacji systemu demokratycznego
- 1 punkt za przytoczenie danych liczbowych potwierdzających tę zmianę

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

Wzrosła akceptacja systemu demokratycznego z 52 % w roku 1992 do 62% w roku 2006.

lub

Wzrósł brak akceptacji systemu demokratycznego z 15% w roku 1992 do 18 % w roku 2006 .

Uwaga: Zdający otrzymuje 1 punkt za dane liczbowe także wtedy, jeżeli określił wzrost akceptacji lub wzrost braku akceptacji systemu demokratycznego w punktach procentowych lub w procentach.

b)

Korzystanie z informacji	Wskazanie przyczyn zmniejszania się akceptacji demokracji.	0–3

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za podanie każdego powodu, który może zmniejszać akceptację demokracji.

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

Określenie przyczyn, które mogą zmniejszać akceptację demokracji w odniesieniu do:

- aktualnych wydarzeń politycznych
- jakości rządzenia
- etyki rządzących
- realizacji obietnic wyborczych
- stosunku władzy do społeczeństwa
- problemu obsadzania stanowisk państwowych
- problemu korupcji
- funkcjonowania administracji

Zadanie 26.

Korzystanie z informacji	Odczytanie danych statystycznych z wykresu oraz wykazanie się znajomością i rozumieniem programów partii liberalnych i konserwatywnych.	0–6

Zdający otrzymuje:

- 1 punkt za podanie dwóch wartości ważnych dla respondenta, których aprobata najbardziej różnicuje sympatyków partii A (konserwatywnej) i partii B (liberalnej)
- 1 punkt za podanie dwóch wartości, którymi powinien kierować się polityk, których aprobata najbardziej różnicuje sympatyków partii A (konserwatywnej) i partii B (liberalnej)
- po 1 punkcie za wyjaśnienie różnic w stopniu aprobaty każdej z dwóch wartości wybranych jako najbardziej różnicujące w odniesieniu do wartości ważnych dla respondenta

- po 1 punkcie za wyjaśnienie różnic w stopniu aprobaty każdej z dwóch wartości wybranych jako najbardziej różnicujące w odniesieniu do wartości, którymi powinien kierować się polityk

Poprawne odpowiedzi

Wartości ważne dla respondenta:

poczucie bezpieczeństwa oraz niezależność.

Wartości, którymi powinien kierować się polityk:

patriotyzm oraz doświadczenie życiowe.

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

Wyjaśnienie dotyczące każdej z dwóch wybranych wartości ważnych dla respondenta oraz każdej z dwóch wybranych wartości, którymi powinien kierować się polityk.

- Wartości ważne dla respondenta

Poczucie bezpieczeństwa, np.:

Elektorat partii A (konserwatywnej), w przeciwieństwie do elektoratu partii B (liberalnej), stanowią ludzie ceniący sobie bardziej poczucie bezpieczeństwa.

Niezależność, np.:

Elektorat partii B (liberalnej) stanowią ludzie ceniący sobie samodzielność, kreatywność, wolność, co nie jest tak istotne dla elektoratu partii A (konserwatywnej).

- Wartości, którymi powinien kierować się polityk

Patriotyzm, np.:

Osoby o poglądach liberalnych, sympatycy partii B (liberalnej), często czują się kosmopolitami i chociaż patriotyzm stanowi dla nich bardzo cenną wartość, to jest ona prawie porównywalna z taką wartością jak konsekwencja. Natomiast dla sympatyków partii A (konserwatywnej) patriotyzm jest jedną z trzech najważniejszych wartości.

Doświadczenie życiowe, np.:

Dla sympatyków partii A (konserwatywnej) biografia polityczna polityka ma bardzo istotne znaczenie, poza tym dla osób usposobionych konserwatywnie doświadczenie życiowe jest tożsame z praktyczną mądrością. Mała liczba odpowiedzi po stronie zwolenników partii B (liberalnej) może wynikać z tego, iż osoby o poglądach liberalnych cenią sobie racjonalizm, dla którego przesłanki nie wynikają z doświadczenia.

Uwaga: Zdający w swoim wyjaśnieniu powinien odnieść się do programów politycznych partii liberalnych i konserwatywnych lub założeń doktryny (ideologii) liberalizmu i konserwatyzmu.

Zadanie 27.

Tworzenie informacji	Pisanie własnego tekstu na podany temat.	0–15

Zdający otrzymuje:

- 2 punkty za przedstawienie sylwetki idealnego polityka
- po 1 punkcie za przedstawienie każdej wartości, którą powinien kierować się polityk – maksymalnie 2 punkty
- po 3 punkty za uzasadnienie, dlaczego wskazana wartość została uznana za najważniejszą – maksymalnie 6 punktów
- 1 punkt za poprawną formę artykułu – tytuł i podpis
- 1 punkt za spójność tekstu
- 1 punkt za komunikatywność języka
- 2 punkty za szczególne walory pracy

Książki do matury: sklep.maturalny.pl

Arkusze do pobrania: arkusz.maturalny.pl

**Egzamin maturalny
maj 2009**

**WIEDZA
O SPOŁECZEŃSTWIE
POZIOM ROZSZERZONY**

**KLUCZ PUNKTOWANIA
ODPOWIEDZI**

Książki do matury: sklep.maturalny.pl

Arkusze do pobrania: arkusz.maturalny.pl

Zadanie 1.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem typów zbiorowości.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie typu zbiorowości, których członków łączą trwałe więzi emocjonalne.

Poprawna odpowiedź:

C. wspólnota

Zadanie 2.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem modelu państwa liberalnego.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie koncepcji państwa jako „stróża nocnego”.

Poprawna odpowiedź:

A. państwo nie ingeruje w funkcjonowanie gospodarki

Zadanie 3.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem relacji między organami władzy.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie działania podejmowanego przez Sejm w procedurze tzw. „trzech kroków” tworzenia rządu.

Poprawna odpowiedź:

D. Nakazuje sejmowi wybrać Prezesa Rady Ministrów.

Zadanie 4.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem relacji między strukturami Unii Europejskiej.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wskazanie najwyższej instytucji politycznej nadrzędnej w stosunku do organów Wspólnot Europejskich.

Poprawna odpowiedź:

B. Rada Europejska

Zadanie 5.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem kompetencji Zgromadzenia Narodowego.	0–3

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za wymienienie każdego konstytucyjnego przypadku, kiedy wspólne obrady Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się za posiedzenie Zgromadzenia Narodowego.

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

- Odebranie przysięgi od nowo wybranego Prezydenta Rzeczypospolitej.
- Wysłuchanie orędzia Prezydenta Rzeczypospolitej.
- Uznanie trwałej niezdolności Prezydenta Rzeczypospolitej do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia.

Zadanie 6.

Korzystanie z informacji	Odczytanie informacji z wykresu.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za trzy poprawne odpowiedzi dotyczące usytuowania ugrupowań i partii politycznych w Polsce na skali konserwatyzmu i liberalizmu.

Poprawna odpowiedź:

- A. Fałsz
- B. Prawda
- C. Prawda

Zadanie 7.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem pojęć z zakresu socjologii.	0–2

Zdający otrzymuje:

- 2 punkty za podanie trzech poprawnych pojęć
- 1 punkt za podanie dwóch poprawnych pojęć

Poprawne odpowiedzi:

- A. socjalizacja
- B. anomia
- C. konformizm

Zadanie 8.

a)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem pojęć z zakresu polityki.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wyjaśnienie pojęcia – *konstruktywne wotum nieufności*.

Przykład poprawnej odpowiedzi:

Jednoczesne wyrażenie przez Sejm wotum nieufności dotychczasowej Radzie Ministrów i wybór nowego Prezesa Rady Ministrów.

b)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem skutków procedury powoływania organów władzy państwowej.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za podanie głównej konsekwencji procedury konstruktywnego wotum nieufności.

Przykłady poprawnej odpowiedzi:

- Gwarancja, że państwo nie pozostanie bez rządu.
- Zwiększenie stabilności rządu w państwie.
- Utrudnienie możliwości wyrażania rządowi wotum nieufności przez Sejm.

Zadanie 9.

Korzystanie z informacji	Porządkowanie chronologiczne wydarzeń składających się na proces integracji Polski z Unią Europejską.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za podanie poprawnej kolejności wszystkich wydarzeń składających się na proces integracji Polski z Unią Europejską.

Poprawna odpowiedź:

- A. 1
- B. 5
- C. 4
- D. 2
- E. 3

Zadanie 10.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem zagadnień związanych z ochroną praw i wolności człowieka.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za trzy poprawne odpowiedzi dotyczące ochrony praw i wolności człowieka.

Poprawna odpowiedź:

- A. Prawda
- B. Prawda
- C. Prawda

Uwaga: Zdający otrzymuje 1 punkt także wtedy, gdy w zdaniu C zaznaczył odpowiedź – Fałsz.

Zadanie 11.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem wzajemnych zależności terminów prawnych.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za uzupełnienie schematu dwoma terminami prawniczymi w taki sposób, aby poprawnie ukazywał ich wzajemne zależności.

Poprawna odpowiedź:

- 1. przepis prawny
- 2. kodeks

Zadanie 12.

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością budowy normy prawnej.	0 lub 2

Zdający otrzymuje 2 punkty za wymienienie elementów, z których zbudowana jest norma prawna.

Przykład poprawnej odpowiedzi:

Hipoteza, dyspozycja i sankcja
lub
hipoteza i dyspozycja.

Zadanie 13.

Korzystanie z informacji	Identyfikowanie wskazanych na mapie państw oraz wykazanie się znajomością przynależności wskazanych państw do Unii Europejskiej oraz do NATO.	0–3

Zdający otrzymuje po 1 punkcie za wypełnienie całego wiersza w tabeli – zidentyfikowanie każdego państwa na mapie oraz określenie jego przynależności do Unii Europejskiej oraz do NATO.

Poprawne odpowiedzi:

1. Austria i znak X przy UE
2. Norwegia i znak X przy NATO
3. Portugalia i znak X przy UE oraz przy NATO

Zadanie 14.

a)

Korzystanie z informacji	Wyjaśnienie różnicy między obowiązkiem szkolnym a obowiązkiem nauki na podstawie aktów prawnych.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wyjaśnienie różnicy.

Przykład poprawnej odpowiedzi:

Obowiązek szkolny jest określony przez wiek i rodzaj szkoły, podczas gdy obowiązek nauki jest określony tylko przez wiek.

b)

Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem zagadnień związanych z zakładaniem szkół.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za wymienienie trzech podmiotów mających prawo zakładania szkół podstawowych, gimnazjów i szkół pogimnazjalnych.

Przykłady poprawnej odpowiedzi:

- osoby fizyczne, np. osoba prowadząca działalność gospodarczą
- osoby prawne, np. stowarzyszenia lub fundacje
- jednostki samorządu terytorialnego, np. gmina lub powiat
- kościoły
- związki wyznaniowe
- instytucje, np. minister, minister kultury i dziedzictwa narodowego
- obywatele

Zadanie 15.

a)

Korzystanie z informacji	Uogólnienie informacji zawartej w tekście publicystycznym.	0–1

Zdający otrzymuje 1 punkt za sformułowanie stanowisk obu autorów.

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

Stanowisko autora tekstu A. – Segregowanie uczniów jest szkodliwe.

Stanowisko autora tekstu B. – Segregowanie uczniów jest korzystne.

Uwaga: Zdający może użyć określeń synonimicznych w odniesieniu do wyrazów segregowanie, szkodliwe, korzystne.

b)

Korzystanie z informacji	Rekonstrukcja argumentacji autorów tekstów publicystycznych.	0–2

Zdający otrzymuje:

- 1 punkt za sformułowanie dwóch argumentów uzasadniających stanowisko autora tekstu A
- 1 punkt za sformułowanie dwóch argumentów uzasadniających stanowisko autora tekstu B

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

Argumenty uzasadniające stanowisko autora tekstu A.

Segregacja uczniów przyczynia się do:

- wzrostu nierówności społecznych
- odtwarzania w szkole pozaszkolnych różnic społecznych.

Argumenty uzasadniające stanowisko autora tekstu B.

Segregacja uczniów umożliwia:

- tworzenie odpowiedniego środowiska dla dzieci o wybitnych zdolnościach
- kształcenie elit na odpowiednim poziomie.

c)

Tworzenie informacji	Uzasadnienie własnego stanowiska oraz wykazanie się znajomością i rozumieniem programów partii politycznych.	0–2

Zdający otrzymuje:

- 1 punkt za wskazanie nazwy rodzaju partii politycznej, do której mógłby należeć autor tekstu A i za uzasadnienie swojego wyboru
- 1 punkt za wskazanie nazwy rodzaju partii politycznej, do której mógłby należeć autor tekstu B i za uzasadnienie swojego wyboru.

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

Partia autora tekstu A.

Socjaldemokratyczna lub chrześcijańsko-demokratyczna

Uzasadnienie

- Partia socjaldemokratyczna, np.:

Jednym z podstawowych postulatów socjaldemokratów jest niwelowanie przez państwo różnic społecznych i rozwinięta polityka społeczna, przejawiająca się w powszechnym dostępie do edukacji i równym poziomie kształcenia.

lub

- Partia chrześcijańsko-demokratyczna, np.:
Hasło solidaryzmu społecznego charakterystyczne dla partii chrześcijańsko – demokratycznej zakłada wspieranie obywateli, którzy gorzej radzą sobie z funkcjonowaniem w społeczeństwie.

Partia autora tekstu B.

Liberalna lub konserwatywna lub chrześcijańsko-demokratyczna

Uzasadnienie

- Partia liberalna, np.:
Z najważniejszych haseł programowych partii liberalnej, czyli wolności jednostki i indywidualizmu, wynika prawo każdego obywatela do edukacji na oczekiwanym przez niego poziomie.

lub

- Partia konserwatywna, np.:
Partii konserwatywna zakłada istnienie w państwie hierarchii społecznej, z czego wynika idea elitarnej edukacji.

lub

- Partia chrześcijańsko-demokratyczna, np.:
Partia chrześcijańsko-demokratyczna akceptuje funkcjonowanie w państwie gospodarki wolnorynkowej, której przejawem jest także swoboda tworzenia różnorodnych szkół dla wybranej młodzieży, np. młodzieży katolickiej.

Zadanie 16.

Korzystanie z informacji	Wyszukanie informacji w tekście zgodnie z podanym kryterium.	0–2

Zdający otrzymuje:

- 2 punkty za wymienienie czterech prawdopodobnych konsekwencji decentralizacji szkolnictwa brytyjskiego
- 1 punkt za wymienienie dwóch prawdopodobnych konsekwencji decentralizacji szkolnictwa brytyjskiego.

Przykłady poprawnych odpowiedzi:

- Uzależnienie wiedzy i umiejętności absolwentów od szkoły, którą ukończyli.
- Zerwanie ciągłości i spójności procesu dydaktycznego uczniów, którzy zmienili szkołę.
- Możliwość tworzenia przez studentów indywidualnych i interdyscyplinarnych programów studiów.
- Konieczność adaptowania się do nowych programów i metod nauczania uczniów, którzy zmienili szkołę.

Zadanie 17.

a) i b)

Korzystanie z informacji	Odczytanie danych statystycznych z tabeli.	0–1
Wiadomości i rozumienie	Wykazanie się znajomością i rozumieniem przemian społecznych w Polsce.	

Zdający otrzymuje 1 punkt za określenie kierunku zmiany polaryzacji oraz za wskazanie powodu zmiany oceny polskiego systemu szkolnictwa.

a) Poprawna odpowiedź:

Polaryzacja zwiększyła się lub zmniejszyła się.

Uwaga: *Odpowiedź uzależniona jest od metody analizowania danych statystycznych.*

b) Przykłady poprawnej odpowiedzi:

Powód zmiany oceny polskiego systemu szkolnictwa:

- reforma oświaty
- wprowadzenie egzaminów zewnętrznych
- nowa struktura szkolnictwa
- zwiększenie nakładów finansowych przeznaczonych na oświatę
- wzrost kwalifikacji nauczycieli

Zadanie 18.

Tworzenie informacji	Pisanie własnego tekstu na podany temat.	0–20

Ocena zadania rozszerzonej odpowiedzi jest oceną punktową przyznawaną według określonych trzech kryteriów.

Kryterium I – Treść pracy (18 punktów)

Kryterium II – Kompozycja pracy (1 punkt)

Kryterium III – Język i styl – terminologia związana z tematem wypracowania (1 punkt)

Temat pierwszy

Kryterium I – Treść pracy (18 punktów)

- A. sformułowanie co najmniej dwóch celów dobrej edukacji: zdający otrzymuje po 1 punkcie za wskazanie każdego celu – maksymalnie 2 punkty
- B. omówienie każdego ze sformułowanych celów: zdający otrzymuje po 1 punkcie za omówienie każdego ze sformułowanych celów – maksymalnie 2 punkty
- C. ocena stopnia realizacji każdego ze wskazanych celów: zdający otrzymuje po 2 punkty za ocenę stopnia realizacji każdego ze wskazanych celów – maksymalnie 4 punkty
- D. zaproponowanie zmian, które zwiększyłyby stopień osiągnięcia każdego ze sformułowanych celów: zdający otrzymuje po 1 punkcie za każdą propozycję zmiany – maksymalnie 2 punkty
- E. uzasadnienie zaproponowanych zmian: zdający otrzymuje po 2 punkty za uzasadnienie każdej propozycji – maksymalnie 4 punkty
- F. udzielenie odpowiedzi na pytanie postawione w temacie – *Dobra edukacja, czyli jaka?* zdający otrzymuje maksymalnie – 2 punkty za sformułowanie wniosku

G. wykorzystanie dwóch materiałów źródłowych zamieszczonych w II części arkusza maturalnego: zdający otrzymuje po 1 punkcie za wykorzystanie każdego źródła, tzn. jego pełny opis oraz poprawny kontekst – maksymalnie 2 punkty

Kryterium II – Kompozycja pracy (1 punkt)

Kryterium III – Język i styl – terminologia związaną z tematem wypracowania (1 punkt)

Temat drugi

Kryterium I – Treść pracy (18 punktów)

A. sformułowanie tezy: zdający otrzymuje 1 punkt,

B. argumentacja tezy:

(12 – 9 pkt)

Zdający:

- rozważa tezę w kontekście alternatywy zawartej w temacie
- przedstawia jeden lub więcej trafnych argumentów za przyjętą tezą
- odwołuje się do zwolenników tezy przeciwnej i podaje jeden lub więcej argumentów których mogą oni użyć
- zbija argumenty zwolenników tezy przeciwnej
- podsumowuje swoje rozważania i podtrzymuje swoją tezę w całości lub w części.

(8 – 5 pkt)

Zdający:

- rozważa tezę w kontekście alternatywy zawartej w temacie
- przedstawia jeden lub więcej trafnych argumentów za przyjętą tezą
- przedstawia argumenty przeciw przyjętej tezie, ale nie odwołuje się do tezy przeciwnej
- zbija argumenty przeciw przyjętej tezie
- podsumowuje swoje rozważania i podtrzymuje swoją tezę w całości lub w części.

(4 – 1 pkt)

Zdający:

- przedstawia jeden lub więcej trafnych argumentów za przyjętą tezą, ale nie odwołuje się do tezy przeciwnej i nie wysuwa argumentów przeciw swojej tezie
- podsumowuje swoje rozważania i podtrzymuje swoją tezę.

C. wykazanie stopnia zrozumienia problemu i jego doniosłości: zdający otrzymuje 1 punkt jeśli pisze wprost lub pośrednio, że problem jest ważny

D. różnorodność odniesień i złożoność argumentacji: zdający otrzymuje maksymalnie 2 punkty

E. wykorzystanie dwóch materiałów źródłowych zamieszczonych w II części arkusza maturalnego: zdający otrzymuje po 1 punkcie za wykorzystanie każdego źródła, tzn. jego pełny opis oraz poprawny kontekst – maksymalnie 2 punkty

Kryterium II – Kompozycja pracy (1 punkt)

Kryterium III – Język i styl – terminologia związaną z tematem wypracowania (1 punkt)